

PRO Actiunea Catolica Romana

Roma - Anul IX

Tribună liberă pentru unirea Bisericilor, fondată în 1955 de
CONSTANTIN DRĂGAN

Noembrie 1964 - N. 101

Credinta si Politica

STIRI ECUMENICE

În timp ce la Roma lucrările sesiunii a treia a Conciliului se apropie de sfârșit, la Rodos, o conferință la care iau parte reprezentanții celor 14 Biserici autocefale ortodoxe, discută asupra oportunității, modului și momentului cel mai potrivit pentru reluarea mult-doritului dialog cu Biserica latina.

Din păcate, primele indiscreții filtrate — conferința se desfășoară cu ușile închise — nu sunt prea încurajante. Dacă într-un prim moment singurul adversar redutabil al reluării acestui dialog era Patriarhul Bisericii grecești, care a cerut amănarea « sine die » a colloquiului, în așteptare ca Biserica Romei să-și lămurească mai bine atitudinea și intențiile față de ortodocși, acum că cei 150 de reprezentanți ai ortodoxiei au intrat în viul problemelor propuse de agenda Conferinței, cel care dirijează orchestra nu mai e bătrânul Patriarh Chrisostomos, ci Nicodim, Mitropolitul Leningradului, care are de partea sa pe reprezentanții tuturor Bisericilor lumii comuniste de dincolo de Cortina de fier.

Față de conferința din anul trecut, în care principiul unei apropieri de Roma fusese adoptat la unanimitate, actualul simon ar fi făcut — așa susțin observatorii — « un pas înapoi ».

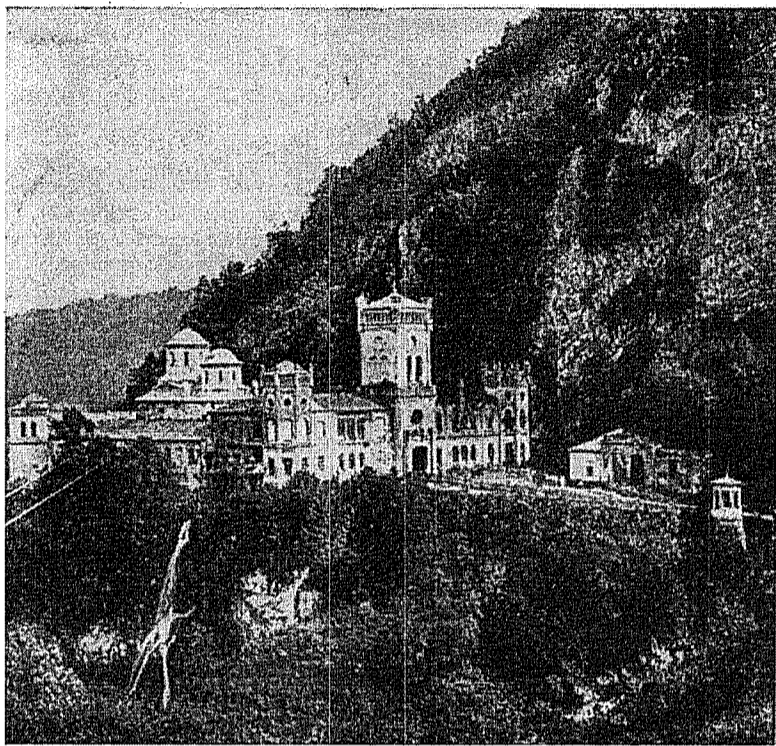
Intr-una din intervențiile sale Nicodim a ținut să sublinieze că rezoluția de anul trecut nu a « decis » ci numai « așteptat » dialogul.

Reprezentant al Bisericii rusești, adică al unei Biserici care trebuie să accepte directivele politice ale unei puteri care după lichidarea lui Krusciov înțelege, după cât se pare, să-și reia poziția de mentor intransigent al lumii comuniste sud-orientale, Nicodim știe să facă să așeze directivele cu care s'a prezentat la Rodos asupra hotărârilor tuturor reprezentanților religioși ai statelor satelită. Și docila aliniere a acestor exponenți ai ortodoxiei sud-orientale a lăturii de cel care în momentul de față, la Rodos, are inițiativa jocului, trebuie poate să fie considerat ca primul semn concret al sfârșitului unei velleitare, autonomii de inițiativă, al cătorva « rebeluni » și « cârmiri » care amenințau să mineze compactul bloc marxist, și așa greu încercat de conflictul ideologic cu China.

Ce vrea, în ultimă instanță, Nicodim? Mitropolitul Leningradului s'a limitat deocamdată — și trebuie să precizăm că datele pe care le dăm se referă la primele șase zile ale Conferinței — să pună sinodului o seamă de întrebări care au împărțit câmpul ortodox în două tendințe: șapte Biserici s'au aliniat la deciziile președintelui sinodului, Meliton, susținătorul unei întâlniri « imediate » cu Roma, în timp ce reprezentanții celorlalte șapte autocefalii sud-orientale l'au sprijinit pe Nicodim.

Conform directivelor Patriarhului de Constantinopol, Athenagoras, Președintele sinodului, Meliton, se luptă să obțină aprobarea întregii Conferințe pentru stabilirea unei date și a unei agende de « indicații » care să fie apoi supuse Papii: așaziul « plan Athenagoras » prevede deasemeni creierea unei comisii și începerea imediată a discuțiilor, nu numai pe plan teologic, ci și organizativ.

În opoziție cu cele șapte Biserici favorabile unei imediate luări de contact cu Roma sunt Bisericile alinate cu Nicodim, printre care Biserica ortodoxă română, al cărei reprezentant, mitropolitul Iustin al Moldovei, a afirmat că Roma nu și-a revăzut, la lumina promisiunilor făcute, anumite atitudini ale sale, ca de pildă « prozelitismul » — citește misionarismul — pe care continuă să-l facă printre credincioșii ortodocși, sau chestiunea preoților uniți (lichidată, cum e știut, în Octombrie 1948, odată cu

Manastirea Tismana

suprimarea Bisericii catolice de rit oriental printr-un decret de lege summar, care, printre altele, pune în stare de ilegalitate pe aceiași preoți uniți pe care acum mitropolitul Moldovei i-ar vrea lichidați până și'n amintire și încă de însuși Sfântul Scaun). La aceleși concluzii a ajuns și mitropolitul Damaskinos al Bisericii sârbești.

Cad, cu ultimele știri de la Rodos și cu publicarea comunicatului oficial asupra rezultatelor și deciziilor Conferinței pan-ortodoxe, speranțele optimiștilor, care-și făceau iluzia că cel puțin în acest grav al doispredzecelea ceas pe care-l trăește acum creștinătatea presată de ateism și de alte forțe, nu mai puțin periculoase, s'ar putea produce dacă nu alta minunea unei comune voințe de a încerca repararea aproape milenarei eroi a desmembrării Bisericii lui Christos.

Frica de a-și atrage împotriva fulgerele respectivelor guverne, i-ar fi determinat pe reprezentanții cătorva dintre Bisericile « acefale » din sfera politică sovietică (și niciodată, ca acum, termenul acesta n'a apărut în mai flagranta contradicție cu realitatea faptelor) să se alinieze cu mitropolitul « Fără libertate credința nu-i posibilă », seria de curând un mare eseist catolic francez (referindu-se de bună seamă la generația aceasta a noastră de oameni slabi și disponibili aventurii materialiste, și nu la legiunile de martiri care cu credința lor și împotriva tuturor persecuțiilor și limitărilor libertății posibile, au asigurat continuitatea Bisericii în veacuri).

N'are rost să recapitulăm ultimele patru zile ale Conferinței Pan-Ortodoxe dela Rodos, care au fost hotărâtoare și au dus la rezultatul final amintit mai sus. Ne vom limita, pentru eronică, să-i informăm pe cititorii noștri că tot ceea ce s'a reușit să se smulgă acestui simon a fost autorizația, pentru fiecare dintre Bisericile autocefale în parte, de a întreține raporturi prietenești cu Roma, fără însă să angajeze ortodoxia în bloc.

Comunicatul final informează de asemenea că Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, Atenagora, are dreptul de a informa « celelalte Biserici » despre rezultatele Conferinței. « Această libertate de acțiune —

serie un mare cotidian din Roma — ar putea fi folosită de Atenagora pentru a obține noi raporturi cu Papa, de pildă printr-un mesagiu, dar nu vedem în ce fel Patriarhul Ecumenic ar putea lucra pentru strângerea raporturilor cu Roma neavând în spatele său sprijinul unanim al Bisericilor ortodoxe. Contactele între reprezentanții celor două confesiuni ar contribui, în cazul acesta, cel mult la strângerea unor raporturi personale cu Papa, cum s'a întâmplat până în prezent ».

Conferința dela Rodos ar fi reușit, pare-se, să salveze « unitatea ortodoxă ». E o unitate aparentă, dacă ne gândim la faptul că blocul creștin din Răsărit apare grav dăunat în compactețea sa, și ceea ce e mai grav, dăunat de rațiuni de ordin politic.

Cât despre intransigența lui Nicodim și despre alinierea docilă și supusă a reprezentanților Bisericilor ortodoxe din România, Polonia, Cehoslovacia și Georgia, care, i-au ținut isonul, observatorii cred că le pot explica cu faptul că « rușii » — cum corespondentul dela Rodos al unui ziar din Roma definește « aripa roșie » a Conferinței — s'au temut că Vaticanul II va sfârși prin a condamna comunismul ca formă a ateismului, ceea ce ar compromite în mod grav poziția actuală a Bisericilor din răsărit în Statele cu regim comunist. « N'ar fi posibilă — afirmă acești observatori — acțiunea unei Biserici ortodoxe unită cu Biserica catolică, într-un regim cu regim comunist condamnat de Roma ».

« Nu vremea e subț oamenii, ci oamenii subț vremea », spune un vechi proverb românesc. Împotriva acestei pesimiste acceptări a neputinței omului în fața ineluctabilului istoriei trebuie să ne îmbărbăteze promisiunile evanghelice ale venirii Împărăției lui Dumnezeu, care va vedea biruința finală a Bisericii și realizarea unității în Dumnezeu a tuturor « mieilor » care acum tremură fiindcă lupul și-a arătat colții, și care în loc să se adune laolaltă în jurul Păstorului, dau fuga de partea fiarei, nădăjduind ca drept premiu pentru supunerea și sollicitudinea lor să fie cunțați de colții ei; sau că dacă totuși, totuși le-ar e urșit să fie mâncați de fiară, fiindcă « micii » sunt și ei « subț vremea », ca oamenii de rând, să fie mâncați puțin mai târziu.

Celor 150 de reprezentanți ai Bisericilor ortodoxe întrunți în sinod la Rodos, Sfântul Părinte le-a trimis un mesagiu cordial. După un salut frățesc Papa amintește participanților la marea întrunire ortodoxă că:

« În timp ce frații voștri din Biserica Catolică, întruniți în Conciliu, caută împreună căile cele mai bune pentru a se arăta credincioși planurilor lui Dumnezeu în legătură cu Biserica Sa, în epoca aceasta atât de bogată în posibilități dar și atât de plină de ispite și de încercări grele, voi vă pregătiți să meditați asupra acelorlăși probleme pentru a corespunde din ce în ce mai mult voinței lui Dumnezeu. Adânc pătrunși de importanța acestei venerabile întruniri, invocăm asupra ei, cu rugăciuni fierbinți, inspirația Duhului Sfânt.

Indură-se Maica Sfântă a lui Dumnezeu, Mama noastră comună, pe care atât voi cât și noi o rugăm și o slăvim cu aceeași fervoare, să mijlocească pentru ca dragostea față de Fiul Său, Domnul și Mântuitorul nostru, să strălucească în noi toți.

Vreă Domnul ca dragostea, nutrită la altarul lui Dumnezeu, să crească în noi interesul pentru căutarea unirii în Duhul Sfânt și legătura păcii ».

Paul Papa VI
Episcop al Romei

Si iată răspunsul sinodului ortodox la mesagiul Papii.

« Lui Paul VI, Papă al Romei. Întruniți din îndurarea lui Dumnezeu în această conferință pan-ortodoxă, pe insula paulină de la Rodos, noi am primit cu mare bucurie mesagiul atât de cordial al Sanctității Voastre.

Noi apreciem sincer cuvintele de dragoste și de pace pe care ați avut bunătatea de a ni le adresa în numele Sanctității Voastre, al Conciliului Vatican III-lea și al întregii Bise-

rici catolice romane.

Cu decizie unanimă, prezentăm Sanctității Voastre caldele noastre mulțumiri în același spirit și cu speranța că Dumnezeu — care cu sângele său și prin mijlocirea Fecioarei Maria, mângăiere și putere atotputernic noi cât și pentru Voi, a mântuit Biserica; să ne bucure de binele și frăția întru Christos, noi vă trimitem salutarea dragostei și a păcii întru Domnul.

Perseverând în rugăciune și cinstindu-ne unii pe alții, noi vrem să urmăm calea poruncilor lui Dumnezeu, cu speranța de a împlini cele voite de Christos pentru Biserica sa, fiindcă Christos rămâne credincios în veacuri ».

Mitropolitul de Heliopolis și Theira Meliton, Președinte al Conferinței Pan-Ortodoxe

Cu ocazia unei recepții oferite de curând observatorilor-delegați, Sfântul Părinte a pronunțat un scurt discurs, ca răspuns la cuvântarea Mgr. Rodopoulos de la Patriarhia din Constantinopol.

« O prăpastie de scepticism și de neîncredere a fost în bună parte trecută a spus printre altele Sfântul Părinte: « Prezența Voastră aici e un semn și un mijloc de reapropiere spirituală, apropiere care în trecut nu s'a săvârșit. O nouă metodă ecumenică s'a impus; o prietenie a fost creată; o speranță s'a aprins. Conciliul n'a avut decât cuvinte de respect și de bucurie pentru prezența Voastră aici. Au fost cuvinte de dragoste și de cinste față de Bisericile Voastre. Și dacă ne gândim la polemicile din trecut, trebuie să recunoaștem că progresul e mare.

Biserica nu are grabă, ea lasă bunătații dumnezeiești grija de a încheia

Urmează în p. II

Premiul A. Giardini concernat lui G. Uscătescu

În cursul unei ceremonii al cărei teatru a fost istorica « Sală Borromini » din Roma, Premiul Alfonso Giardini, patronat de Asociația culturală « Maggio Eugubino », a fost atribuit scriitorului George Uscătescu, profesor la Universitatea din Barcelona.

Premiul Alfonso Giardini, a cărui prima ediție răsplătește anul acesta munca unui compatriot al nostru, a fost instituit, din inițiativa unui grup de prieteni și cunosători ai operei distinșului gazetar născut la Gubbio, căruia i se intitulează premiul, pentru a aminti o figură care a făcut cinstite jurnalișmului și culturii italiene între cele două răboaie mondiale, printr-o muncă inteligentă și cu vaste deschideri în problematica morală și socială a epocii noastre.

Voluntul premiat se intitulează « Profetas de Europa » și este un excelent eseu asupra contribuției date ideii europene, așa cum s'a afirmat și s'a concretizat astăzi, de o seamă de scriitori și de filosofi ca Spengler, Keyserling, Bergson, Berdjajev și Toynbee.

După ce a citit « justificarea » premiului, subliniind aportul dat de scriitorul nostru la o mai bună cunoaștere a operei celor patru precursori ai ideii europene, care în scrierile lor au pus premisele unei Europe unificate în spirit și cultură, președintele instituției i-a înmănat lui George Uscătescu primul premiu Alfonso Giardini (de un milion).

Într-o scurtă cuvântare premiatul a mulțumit juriului și a făcut un interesant și expresiv profil literar al lui Alfonso Giardini, amintind legăturile sale cu cultura franceză și italiană a timpului și relevând punctele de tangență ale operei lui Giardini cu gândirea lui Drieu La Rochelle. Multe aplauze, multă simpatie față

de protagonistul seratei, mai ales din « sectorul » prietenilor romani și români ai sărbătoritului.

George Uscătescu a studiat la Universitatea din București și și-a trecut doctoratul în literă și filosofie la Universitatea din Roma.

Profesor la Universitatea din Barcelona, director al revistei « Destin », premiat al Uniunii Latine din Paris, a ținut conferințe în mai toate centrele universitare europene și americane, și a participat activ la congresele internaționale care interesau domeniile muncii sale intelectuale. Scriitor versatil și fecund, vom aminti dintre lucrările sale cele mai cunoscute « Problema Europei », « Tirania și negarea istoriei », « Vico și alte căluzze », de la Massaniello la rațiunea de Stat », « Europa absentă ».

Tocmai în zilele acestea a apărut, în Spania, publicată de editura « Punta Europa » de la Madrid, o broșură intitulată « George Uscătescu, perfil intelectual y humano » de Esplandián.

În câteva pagini de sobră expunere, autorul înfățișează impresionanta biografie a fecundului scriitor și filosof român. Desprindem în fugă câteva după doctoratele în Filosofie, Litere și Drept obținute la Roma, George Uscătescu este astăzi profesor al Universității din Barcelona, colaborator al Consiliului Superior de Investigațiuni Științifice din Madrid, autor a numeroase opere istorico-filozofice, studii și eseuri asupra artelor plastice sau muzicale, colaborator permanent al principalelor reviste occidentale de cultură.

Un portret în peniță al scriitorului român, datorit minunatului Dragulescu, completează broșura a cărei lectură satisface pe deplin pe cei ce cred în valorile indiscutabile ale românismului peste hotare.

Stiri Ecumenice

Urmează din p. II

dialogul început, în felul și în momentul pe care-i va plăcea să le aleagă. Fără să se îndepărteze de unele exigențe ale doctrinei față de care e ținută să rămâie credincioasă întru Christos, Biserica catolică e dispusă să considere cu atenție felul în care comori autentice de adevăr și de spiritualitate posedate de Biserica ortodoxă, trebuie respectate, cum și modul cel mai potrivit de adaptare a câtorva forme canonice, în așa fel încât să fie înlesnită refacerea unității între marile și secularele comunități creștine până acum despărțite de noi».

După pronunțarea discursului, Sfântul Părinte a spus Tatăl Nostru împreună cu oaspeții săi («Le Monde», 2 Oct. 1964).

Secretariatul pentru Unirea Creștinilor a difuzat textul cuvântării pronunțate de cardinalul Bea la Patras cu ocazia restituirii moaștelor Sfântului Andrei Bisericii grecești. «E un discurs care exprimă legăturile ce unesc ortodoxia cu catolicismul».

Erau prezenți 25 de mitropoliți ortodocși, dar absent arhiepiscopul Ateinei, Patriarhul Chrisostomos.

E de subliniat faptul că Patriarhul Bisericii grecești, al cărui antiromanism nu mai e pentru nimeni un secret, are o influență destul de limitată în însuși sânul Bisericii sale. «Timp de veacuri — a spus cardinalul Bea — am trăit ca străini unii față de alții, deși același botez ne făcuse fii ai lui Dumnezeu în Christos și frați între noi. Timp de veacuri ne-am combătut reciproc, deși în virtutea aceleiași Taine a preoției celebrăm cu același pâine a vieții, ne împărțeam cu trupul aceluiași Dumnezeu unic care a venit pe lume, ca să aduce sub crucea Sa pe toți fiii Domnului, ce erau despărțiți».

Cercurile Conciliului au ascultat cu cel mai mare interes cuvântarea pronunțată la Secretariatul Pan-african de Mons. Andrei Scrima, reprezentant personal al Patriarhului de Constantinopol, Athenagoras I.

În fața unei impunătoare întruniri de prelați și de experți, conferențiarul — care e român de origine — a trasat un tablou istoric al raporturilor

Bisericilor răsăritene cu Roma.

«Am vrea, să reproducem în întregime această expunere, atât de densă, atât de profundă și de vibrată de dragoste, inspirată de o «Weltanschauung» filosofică și teologică al cărei secret îl cunoșc numai orientalii» — scrie corespondentul la Conciliul dela Roma al cotidianului francez «Le Monde» (2 Oct. 1964) din care reproducem știrea.

«Eclesiologia primului mileniu al erei creștine — a spus arhimandritul Andrei Scrima — adică a epocii care a precedat despărțirea de Roma, era centrată pe Spiritul Sfânt. Era o eclesiologie sacramentală și conciliară, în care existența patriarhatelor corespundea în totul aspirației moderne a Conferințelor Episcopale».

A venit apoi bifurcarea din veacul al unsprezecelea și și-a făcut apariția un fenomen nou: tendința din ce în ce mai evidentă a Bisericii latine de a extinde la ortodoxie acele structuri și acele comportamente care se dezvoltaseră în jurul Sfântului Scaun roman».

Mgr. Scrima a evocat apoi diferitele faze ale înăsprii raporturilor între cele două mari ramuri ale Bisericii lui Christos.

«Se rămâne dureros surprinși în fața comportării Bisericii catolice, care a procedat ca și când n'ar fi avut sentimentul apartinerii la aceeași Biserică la care aparținem noi» — a spus arhimandritul Scrima. «Vaticanul I poate fi considerat drept încoronarea acestui proces, a cărui justificare ne-a scăpat nouă, ortodocșilor. Occidentul trăia atunci epoca «morții lui Dumnezeu» susținută de Nietzsche; în Răsărit Dostoievski susținea că ne mai existând Dumnezeu, omului îi era permis totul; la Paris Renan specula asupra relativismului istoriei. Într-o asemenea furtună spirituală pe care o traversa lumea creștină Vaticanul I trebuia să-și asigure un punct de sprijin, o poziție fixă».

Perioada cea mai amară a raporturilor dintre cele două Biserici noi l'am cunoscut între primul și al doilea Conciliu Vatican. S'a avut atunci o impresie tragică de neputință, de descurajare — a încheiat Mons. Scrima, care a afirmat că față de Conciliul Vatican II nutrește multe speranțe».

Conciliul Ecumenic Vatican II

Biserică de lemn în Ardeal

Din enorma cantitate de probleme discutate de Conciliu în ultimul timp, am ales, pentru a le prezenta cititorilor noștri, câteva capitole ale schemei a treisprezecea, «Biserica și lumea modernă», care tratează probleme de interes universal și de o mare și uneori dramatică actualitate.

Totala libertate a discutiilor, curajul câtorva intervenții, complexitatea și vastitatea problemelor înfruntate au făcut din schema aceasta adevăratul centru de gravitație a Conciliului, cel puțin pe plan extra-teologic, pe planul problematicii crizei pe care o traversează societatea actuală: criză a lumii, criză a valorilor spirituale, criză a omului modern și a raporturilor sale cu Biserica.

Alegem la întâmplare din comunicatele zilnice pe care Biuroul de Presă al Conciliului le pune la dispoziția

ziariștilor, câteva dări de seamă ale ultimelor ședințe.

Să luăm, de pildă, comunicarea privitoare la debaterile asupra «Sărăciei Bisericii»:

«Biserica trebuie să se definească săracă. Ea trebuie să se elibereze de furturile demagogiei. Noi trebuie să arătăm că Biserica iubește sărăcia nu numai cu vorba, sau simplificându-și aspectul exterior, ci cu faptele» — a spus în intervenția sa mgr. Tchidimbo, unul din episcopii Guineei.

«Biserica trebuie să coboare din palate și de pe tronuri, să se amestece cu poporul, fără ornamente, autentice sau false, pentru ca toți oamenii să poată dialoga cu ea» a spus un francezean, părintele Galland Trindade, episcop de Botucatu, în Brazilia.

«Apropierea reciprocă dintre Biserică și cei umili, cei năpăstuiți de soartă, este marea speranță a acestui Conciliu» — a continuat episcopul franciscan. «Lumea așteaptă să vadă înțelegerea Bisericii nu numai pe un plan speculativ, ci în poziția ei față de problemele fundamentale ale timpului nostru. Lumea așteaptă ca Biserica să se prezinte nu ca o putere economică, sau culturală, sau diplomatică, sau politică, ci ca o Biserica propăvăduitoare, misionară, evanghelizantă».

Biserica și cultura modernă. Protagonist al Sedinței în care s'a discutat asupra raporturilor Bisericii cu cultura zilelor noastre a fost cardinalul Giacomo Lercaro dela Bologna. Cardinalul a început cerând să se renunțe la anumite forme de expresie al trecutului care fac imposibil dialogul ei cu omul modern, mai ales cu intelectualii. «Cultura trecutului — a spus cardinalul — devine o piedică pentru descoperirea bogățiilor altor culturi.» Oratorul a propus printre altele revizuirea metodelor de predare și a programelor de studiu în seminare: «Preoții — a spus — ies din institutele religioase incapabili de a dialoga cu oamenii moderni».

Impingând și mai departe propunerile sale de modernizare a limbajului Bisericii, cardinalul a sugerat chiar părăsirea limbii latine, care e o limbă moartă, «nu e universală și nu e potrivită pentru a putea exprima problemele timpului nostru».

Coadiutorul episcopiei de Strasbourg, Mgr. Elchinger, a vorbit apoi despre «tragică neînțelegere manifestată de cultura laică față de Biserica». «Trebuie să se elaboreze o pastorală a inteligenței» — a spus Mgr. Elchinger — «să fie redimensionat imperialismul dogmatic care ne face să judecăm totul și pe toți ca și când am avea o competență universală. Moștenirea trecutului — a continuat — nu ne împiedecă să privim spre viitor. Condamnarea lui Galileu, încă nereabilitată, rămâne un simbol».

Viața economică și socială. Cardinalul Wyszyński a spus în legătură cu tema aceasta că schema 13 ar trebui să se facă interpretarea claselor sărace și să sublinieze adeziunea și aprobarea Conciliului față de toate enciclicile sociale ale Papilor. «Ar trebui desamene să se sublinieze — a spus cardinalul — că în cursul întregii sale istorii Biserica s'a arătat plină de solicitudine și de grijă față de problemele existenței materiale a omului, și să se respingă acuzația că ea s'a ocupat de problemele sociale prea târziu și sub presiunea împrejurărilor istorice. Schema ar trebui apoi să arate nefastele rezultate ale sistemelor economice care prescind de la principii morale, demonstrând că de dăunătoare sunt aceste sisteme atât pentru indivizi cât și pentru însăși economia națiunilor care le practică».

Biserica și comunismul: În cursul debaterii asupra acestui capitol al schemei 13, foarte mulți au fost Părinții care au cerut să fie pusă într-o lumină mai clară absoluta incompatibilitate dintre catolicism și comunism, și au subliniat că lipsa unor idei clare în domeniul acesta amenință să-i ducă la devieri periculoase pe mulți catolici, chiar bine intenționați, și să acumuleze noi rele și suferinți pentru Biserica.

Episcopul auxiliar de Madrid, Monsignor José Guerra, a cerut ca în loc să se limiteze la scurte aluzii asupra comunismului ateu, Conciliul să înfrunte doctrina marxistă, cu toate erorile ei, și să o condamne fără nici o posibilitate de echivocuri sau atenue. Schema trebuie mai ales să scoată în evidență faptul că societatea proiectată de comunism nu poate fi decât atee și dușmană a Bisericii, «fiindcă aceasta este viziunea lumii care caracterizează marxismul».

Un film asupra vieții Papii Ioan XXIII

«Si a venit un om...» se va intitula filmul care va transporta pe ecran viața Papii Ioan XXIII.

Filmul, pus în șantier zilele trecute la Sotto il Monte, satul în care s'a născut și a copilărit Angelo Roncalli, va fi regizat de Ermanno Olmi, un tânăr și bine afirmat regizor, autor al filmelor «Il posto» — premiat acum doi ani la Veneția — și «I fidanzati» (Logodnicii), și unul din cei mai buni documentariști de artă ai Italiei de azi.

Pentru transcrierea cinematografică a vieții lui Angelo Giuseppe Roncalli, Olmi va folosi numai doi actori profesioniști: pe Rod Steiger și Adolfo Celi. Celelalte personaje ale filmului vor fi luate din viața de toate zilele și din toate mediile și localitățile care au reprezentat etapele itinerariului uman și pastoral la Papii Ioan.

Obiectivul urmarit de tânărul regizor italian, care va folosi o tehnică a narațiunii absolut originală și nouă, este, cum a afirmat însuși Olmi într-o recentă conferință de presă, acela de a «capta lumina dragostei care transpare din întreaga viață a Papii Ioan și de a o iradia în lume pentru o mai frățească apropiere între ei a oamenilor și pentru a stimula sentimente de bunățate și de dragoste față de aproapele».

Actorul Rod Steiger va povesti câteva episoade din viața unui om inspirat de Dumnezeu — în cazul acesta Angelo Roncalli — (dar am putea fi oricare dintre noi, dacă ne-am lăsa călăuziți de acea lumină a dragostei de oameni care a iluminat și inspirat viața «Papii celui bun»).

În nici una din secvențele filmului nu va apărea însă preotul Angelo Roncalli ci «un om în gris» (Rod Steiger), care va povesti viața providențialului personaj. Omul acesta în gris — pe care Olmi îl numește «il mediatore», va fi adică Angelo Roncalli, dar nu preot, ci om; un om ales de Dumnezeu să-i învețe pe oameni să se iubească între ei.

N'am ales formula aceasta — spune Olmi ziariștilor romani — de

dragul originalității pentru originalitate, ci fiindcă sunt convins că reprezentându-l pe Ioan XXIII, fie chiar într-o imagine transpusă, figura sa profund spirituală și încă de pe acum simbolică, ar fi diminuată».

Atât de intensă e emoția pe care o degajă episoadele vieții sale povestite în «Jurnalul sufletului» (Memoriile în formă de jurnal intim ale Papii Roncalli publicate anul trecut) din care filmul se inspiră pas cu pas, și imaginea sa atât de aproape de sufletul fiecăruia dintre noi și atât de familiară, încât în momentul în care «mediatorul» va povesti un episod oarecare din viața Papii Ioan, spectatorul va transigura imediat ființa, își va reprezenta mental figura sa, așa cum i-a rămas întipărită în amintire. El va «simți», cu alte cuvinte, în concretizarea sa umană, în spiritualitatea sa.

Voi evita anecdotică mărumă — a continuat Olmi — așa cum mă voi feri de orice alunecare în retorică, dar voi încerca să uniformez filmul la dragostea de oameni și de viață la care s'a uniformat totdeauna Papa Roncalli. «Si a venit un om...» va povesti episoadele cele mai semnificative ale vieții Papii Ioan, dela primele «acte de dragoste» din seminar, la etapele formației sale ca secretar al episcopului de Bergamo, Mons. Badini Tedeschi, de la experiențele din vremea în care era vizitator apostolic în Bulgaria, Grecia, Turcia și Franța și până la chemarea sa la catedra lui Petru (și aici vor fi introduse în film crâmpete din documentarele cu alegerea și apariția Papii Ioan la balconul Bizilicei Vaticanice și cu inaugurarea Conciliului Ecumenic Vatican II).

«Aceasta este taina vieții mele. Nu căutați alte explicații. Voia Ta, Domne, e pacea noastră»; filmul se va termina cu cuvintele acestea luate din «Jurnalul Sufletului».

Spectatorul nu va vedea sfârșitul Papii Ioan, fiindcă omul, proiectare și act al dragostei lui Dumnezeu — cum spunea Olmi — «nu moare niciodată».

